

2. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX. *Офіційний вісник України*. 2020. № 24. Ст. 916. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>.

3. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навч. посіб. Рівне: Овід, 2012. 352 с. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/9019/1/Sysoieva%20Osvitni%20s.pdf>.

4. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) "Про основні компетенції для навчання протягом усього життя" від 18 грудня 2006 року. *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 2006. С. 10. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975.

О.О. Морозова
кандидат політичних наук, доцент
доцент кафедри правознавства
НПУ імені М. П. Драгоманова
В. О. Морозова
асистентка кафедри підприємницького
та корпоративного права
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
(м. Київ)

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ПРАВА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ НА ТАЄМНИЦЮ ПРО СТАН ЇЇ ЗДОРОВ'Я

Закріплення в Конституції України демократичного напрямку розвитку політичної системи, проголошення життя, здоров'я, честі та гідності, недоторканності та безпеки людини найвищою соціальною цінністю й проголошення України правовою державою передбачає потребу належної правової охорони права на медичну допомогу, важливою складовою якої є право на таємницю про стан здоров'я, що як особисте немайнове право виникає на підставі закону або з договору. Повага до приватного життя людини важлива грань будь-якого демократичного суспільства. Однак її рівень в сучасному українському суспільстві є недостатній. Одним з ефективних засобів підвищення поваги до приватного життя є правова охорона. Відповідні правові норми, виховують у людей цінунання свого особистого життя та повагу й невтручання в особисте життя інших. Особливу роль в правовій охороні особистого життя відіграє ЦК України, в якому знайшли відображення особисті немайнові права фізичних осіб, що спрямовані на охорону особистого життя.

Проблемою захисту цивільних прав, зокрема особистих немайнових прав, до яких відноситься право на таємницю про стан здоров'я, науковці почали займатися з 60-70 років минулого століття. Проте, зазначена проблема не втрачає своєї актуальності. Сьогодні українська медична практика не гарантує фізичній особі таємницю щодо стану її здоров'я. Сучасна організація профілактики і лікування населення в Україні не приділяє належної уваги цій важливій стороні приватного життя людини. Багато лікарів та інших медичних працівників не замислюються над тим, що розголошення ними будь-якої медичної інформації (діагноз, історія хвороби, мета запропонованих досліджень та лікувальних заходів, прогноз можливого розвитку захворювання, перспективи одужання тощо) без згоди фізичної особи, навіть його родичам та близьким, є прямим порушенням її законних прав та інтересів. Особливої актуальності захист права фізичної особи на таємницю про стан свого здоров'я набуває в

умовах впровадження новітніх інформаційних технологій.

Охорона права на таємницю про стан здоров'я включає всі юридичні засади з приводу цього особистого немайнового права. Поняттям охорони охоплюється вся сукупність засобів, що забезпечують як розвиток цивільних правовідносин у їх непорушеному стані, так і відновлення порушеного права. Захист права здійснюється у випадку, коли право вже порушене і полягає у системі заходів, спрямованих на припинення правопорушення та усунення його наслідків. Будь-який спосіб захисту спрямований проти правопорушника. Захист слід розглядати як окремий вид охорони, що застосовується у разі наявного правопорушення.

Цивільно-правова охорона права на таємницю про стан здоров'я безпосередньо пов'язано з правом на таємницю особистого життя та правом на повагу і гідність. Під нею будемо розуміти систему заходів і способів, що встановлюється державою та законодавчо закріплюється з метою забезпечення в таємниці відомостей, що стали відомі лікарю або іншим медичним працівникам під час обстеження, спілкування та лікування фізичної особи. Встановлюючи у правових нормах масштаби і рамки поведінки з приводу таємниці про стан здоров'я, визначаючи права та обов'язки учасників правовідносин, держава таким чином бере під охорону це немайнове благо.

Цивільне законодавство України наділяє фізичну особу правом на особисте життя та його таємницю (ст. 301 ЦК України) та на таємницю про стан свого здоров'я, під якою розуміє факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також відомості, одержані при її медичному обстеженні, зобов'язує кожну фізичну особу утримуватись від поширення будь-якої інформації про хворого, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків або з будь-яких джерел та забороняє вимагати та подавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування фізичної особи. (ст. 286 ЦК України).

В Україні лікарська таємниця фізичної особи може бути поширена без її згоди чи її законних представників за умови, якщо відповідний випадок передбачений в законодавстві або в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Таким чином, право фізичної особи на таємницю про стан здоров'я належить до фундаментальних особистих немайнових прав фізичної особи. Існуючий правовий режим щодо охорони та захисту даного права потребує подальшого удосконалення. Враховуючи, що порушена лікарська таємниця відновленню не піддається, особливу актуальність в рамках цивільно-правової охорони лікарської таємниці набувають, на наш погляд, способи захисту, що направлені на запобігання даного правопорушення, наприклад, посилення відповідальності посадових осіб та створення правових умов невідворотності покарання за порушення лікарської таємниці. Також вважаємо за доцільне створення системи заходів, спрямованої на дієву пропаганду правового режиму лікарської таємниці серед медичного персоналу, підвищення рівня професійної культури у сфері охорони здоров'я в цілому. Подальшого законодавчого вдосконалення потребує порядок доступу до лікарської таємниці (в першу чергу визначення вичерпного переліку осіб, які мають право на запит такої інформації, а також випадків, коли медичний працівник зобов'язаний розкрити лікарську таємницю на вимогу певних осіб або органів). Вважаємо за доцільне чітко визначити і загальні правові підстави правомірного розголошення лікарської таємниці.